



CSALÁDJOG IV.
AZ ÖRÖKBEOFODÁS

4. OLVASÓLECKE
időigénye: 45 perc

Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M,
egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Civilisztikai Tudományok
Intézete

IV. RÉSZ - A ROKONSÁG

XI. CÍM AZ ÖRÖKBEOFODÁS

I. AZ ÖRÖKBEOFODÁS TÖRTÉNETÉNEK VÁZLATA

- 1) **Az ókorban, a római jog szerint**
- 2) **A középkorban**
- 3) **Az újkorban**
- 4) **A magyar jogban**

II. A HATÁLYOS MAGYAR SZABÁLYOZÁS

A. AZ ÖRÖKBEOFODÁS CÉLJA ÉS FELTÉTELEI

1) **Az örökbefogadás célja (4:119.§)**

- Az örökbefogadás az örökbefogadó, annak rokonai és az örökbe fogadott gyermek között **rokoni kapcsolatot** létesít az **örökbefogadott gyermek családban történő nevelkedése** érdekében.

Az örökbefogadás legfontosabb célja tehát a családdal nem rendelkező kiskorúak családközösséghez juttatása. A jogintézmény a családi környezet pótlására szolgál.

Egyszerű örökbefogadás

Teljes örökbefogadás

- Az örökbefogadás tehát családjogi jogintézmény, mely **rokoni kapcsolatot** keletkeztet, és amely napjainkra, szinte kizárólag családjogi szerepet kapott.

Ennek megfelelően az örökbefogadások

- * egyik része rokon vagy házasárs (mostohaszülő) által történő örökbefogadás,
- * másik része idegen (családon kívüli) örökbefogadás.

Az idegen örökbefogadás lehet:

- * hazai örökbefogadás,
- * külföldre történő örökbe adás és külföldről történő örökbefogadás.¹

2) Az örökbefogadás általános feltételei (4:120.§)

Az örökbefogadáshoz:

a) Kérelmezés

- * az örökbe fogadni szándékozó személynek, és
- * a gyermek törvényes képviselőjének (szülő vagy gyám) egyező kérelme szükséges.

Ha a gyermek törvényes képviselője a vérszerinti szülő, akkor a szülő törvényes képviselőként adott nyilatkozata, és a szülőként adott hozzájáruló nyilatkozata egybeesik.

b) Hozzájárulások

- * a gyermek szüleinek, valamint
- * a házasságban élő örökbefogadó házasársának a hozzájárulása szükséges.

c) Beleegyezés

- * A tizennegyedik életévét betöltött, korlátozottan cselekvőképes kiskorú a beleegyezésével fogadható örökbe.

d) Vélemény

- * Az ítélőképessége birtokában lévő 14. életévet be nem töltött gyermek meghallgatása is szükséges, véleményét örökbefogadására vonatkozóan megfelelő súllyal figyelembe kell venni.

¹ Ld. erről bővebben A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben való együttműködésről szóló Hágai Egyezményt (1993). Magyarországon a 2005. évi LXXX. tv. hirdette ki.

3) Az örökbefogadó személye (4:121.§)

Ki lehet örökbefogadó szülő, avagy melyek az örökbefogadás személyi feltételei?

- huszonötödik életévét betöltött,
- cselekvőképes személy lehet,
- aki a gyermeknél legalább tizenhat évvel, legfeljebb negyvenöt évvel idősebb. *Három év feletti gyermek örökbefogadása iránti kérelem benyújtása esetén az örökbefogadás a gyermek érdekében abban az esetben is engedélyezhető, ha az örökbefogadó szülő és a gyermek között legfeljebb ötven év a korkülönbség;* és
- személyisége, körülményei alapján alkalmas a gyermek örökbefogadására.
 - ∞ Rokoni vagy házastársi (mostohaszülői) örökbefogadás esetén a korkülönbségtől el kell tekinteni.
 - ∞ Közös gyermekként történő örökbefogadás esetén a fenti életkornak és korkülönbségnek az egyik örökbefogadó tekintetében kell fennállnia.
 - ∞ Ha testvéreket fogadnak örökbe, az idősebb gyermek életkorát kell alapul venni.

Ki nem fogadhat örökbe?

- aki a szülői felügyelet megszüntetését vagy
- a közügyektől való eltiltást kimondó jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll, és az,
- akinek gyermekét nevelésbe vették.

Örökbefogadás párkapcsolati formák szerint:

Házas - egyedülálló - élettárs - bejegyzett élettárs általi örökbefogadás

Az örökbe fogadni szándékozó(k) **egyedülálló** vagy **házasságban élő** személy(ek). Utóbbi esetben beszélhetünk mindkét házastfél, vagy csak az egyikük általi örökbefogadásról.

A gyámhatóság – az örökbefogadás céljának megfelelően – a gyermek érdekében **elsősorban a házasságban élő** örökbefogadók által történő örökbefogadást engedélyezi.

Élettársak (sem külön, sem azonos neműek) közösen **nem** fogadhatnak örökbe, ez a jogi szabályozásból következtethető ki.

Bejegyzett élettársak sem fogadhatnak örökbe a Bét. szerint.

4) Az örökbefogadásra való alkalmasság megállapítása (4:122.§)

- Az örökbefogadásra való **alkalmasságot** – jogszabályban meghatározott
 - * **előzetes eljárás és**
 - * **felkészítő tanfolyam** elvégzését követően –
a **gyámhatóság állapítja meg.**

Az **előzetes eljárástól** kivételes esetekben el lehet tekinteni.

5) Az örökbefogadható gyermek (4:123.§)

Ki lehet örökbefogadni?

- **Örökbe fogadni** – a házastárs kiskorú gyermekének örökbefogadása kivételével – olyan gyermeket lehet,
 - * akinek a **szülei nem élnek**, vagy
 - * akit a szülei **megfelelően nevelni nem képesek.**
- Az örökbefogadott gyermeket az örökbefogadás **fennállása alatt** az örökbefogadó **házastársa** fogadhatja örökbe, az örökbefogadó **halála után** más személy is.
- Ha az örökbefogadott gyermeket az örökbefogadó **halála után** fogadják örökbe, a **korábbi örökbefogadás megszűnik.**

6) Az örökbefogadhatónak nyilvánítás (4:124.§)

Mikor lehet egy gyermeket örökbefogadhatónak nyilvánítani?

- A gyámhatóság a nevelésbe vett gyermeket **legfeljebb négy évre**² örökbefogadhatónak nyilvánítja, ha a szülőjének **szülői felügyeleti joga nem szűnt meg és a szülő önhibájából**
 - a) gyermekével **nyolc hónapja** nem tart rendszeres kapcsolatot vagy **három hónapon** át semmilyen formában nem tart kapcsolatot,³ illetve **életvitelén, körülményein nem változtat**, és emiatt a nevelésbe vétel nem szüntethető meg, vagy

Az örökbefogadhatóvá nyilvánítás jogkövetkezményére a szülőt ezen esetekben az ideiglenes hatályú elhelyezést és a nevelésbe vételt elrendelő határozatban figyelmeztetni kell.
 - b) **lakó- és tartózkodási helyét** az új lakó- és tartózkodási helyének hátrahagyása nélkül **megváltoztatja**, és az annak felderítésére irányuló intézkedések **három hónapon** belül nem vezetnek eredményre.⁴

² A korábbi 2 évet felelték 4 évre 2020.09.01-i hatállyal.

³ 2020.09.01. napjától hatályos módosítás.

⁴ 2020.09.01. napjától hatályos módosítás.

7) Szülői hozzájárulás a nyílt örökbefogadáshoz (4:125.§)

- **Nyílt az örökbefogadás**, ha a vér szerinti szülő **meghatározott, általa ismert** örökbefogadó tekintetében járul hozzá az örökbefogadáshoz.
- Nyílt örökbefogadás – a rokonok és a szülő házastársa által történő örökbefogadás kivételével – szülői hozzájárulás esetén is **a területi gyermekvédelmi szakszolgálat (TEGYESZ) vagy örökbefogadást elősegítő civil szervezetek közreműködésével** jöhet létre.

A nyílt és titkos örökbefogadás esetén is érvényesül, hogy:

- A hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek **születése előtt (a várandósság ideje alatt) is** meg lehet tenni.
- A nyilatkozat a gyermek **6 hetes koráig visszavonható**, a gyermeknek a szülő vagy a gyermek más hozzátartozója által történő nevelése érdekében. Erre a szülőt **figyelmeztetni kell**.
- Az örökbefogadáshoz történt hozzájárulás esetén a **szülő felügyeleti joga** a gyermek **hathetes életkorának betöltésével megszűnik**. A szülői felügyelet megszűnését a **gyámhatóság állapítja meg**.
- Amennyiben pedig a nyilatkozat **hathetesenél idősebb** gyermekre vonatkozik, a szülői felügyeleti jog a **nyilatkozattételkor** szűnik meg.

8) Szülői hozzájárulás a titkos örökbefogadáshoz (4:126.§)

- **Titkos az örökbefogadás**,
 - * ha a vérszerinti szülő olyan módon járul hozzá gyermeke örökbefogadásához, hogy az **örökbefogadó személyét és személyi adatait nem ismeri, vagy**
 - * **ha a szülő hozzájárulására e törvény szerint nincs szükség.**
- Ha a gyermek a **hatodik életévét betöltötte** vagy **egészségileg károsodott**, a hozzájáruló nyilatkozat érvényességéhez a **gyámhatóság jóváhagyása** szükséges.
- Titkos örökbefogadás esetén a szülő az örökbefogadról **nem kap értesítést** és az örökbefogadról hozott **határozat ellen jogorvoslattal nem élhet**.
- Titkos örökbefogadás esetén a vér szerinti szülő és az örökbefogadó szülő **egymás természetes személyazonosító adatairól nem kap tájékoztatást**.

Nyílt örökbefogadás

Nyílt örökbefogadást segítő civil szervezetek pl:

Ágacska Alapítvány,
Bölcső Alapítvány,
Gólyahír Egyesület,
Fészek Alapítvány stb.)

Titkos örökbefogadás

Bírósági határozat: BH2008.16.

A gyermek titkos örökbefogadásához hozzájáruló szülő tartási kötelezettsége e nyilatkozat megtételével - szülői felügyeleti jogának megszűnése ellenére - nem szűnik meg. A tartási kötelezettséget csak az örökbefogadás szünteti meg.

9) Örökbefogadás szülői hozzájárulás nélkül (4:127.§)

- Bizonyos esetekben nincs szükség az örökbefogadáshoz a szülő hozzájárulására.
- Bizonyos esetekben nincs szükség az örökbefogadáshoz az örökbefogadó házastársának hozzájárulására sem.

10) Örökbefogadás előtti gondozás (4:128.§)

- Az örökbefogadás iránti **kérelem** előterjesztését és az érdekeltek **hozzájárulását követően** az örökbe fogadni szándékozó személynek a gyermeket legalább **egy hónapig a saját háztartásában kell gondoznia**. Az örökbefogadás a gondozási idő **eredményes eltelte után** engedélyezhető.

11) Nemzetközi örökbefogadás (4:129.§)

- Nemzetközi örökbefogadásnak minősül, ha az örökbefogadás következtében a gyermek **végleges jelleggel más országba kerül, függetlenül**
 - * az örökbefogadó állampolgárságától és attól, hogy
 - * a gyermek **állampolgársága megváltozik-e**.

12) A haszonszerzés tilalma (4:130.§)

- Az örökbefogadást **nem lehet engedélyezni**, ha az örökbefogadás a felek, vagy az örökbefogadásban közreműködő személyek vagy szervezetek részére **indokolt költségeiket meghaladó vagyoni előnnyel jár**.

13) Az örökbefogadás létrejötte (4:131.§ (1) bekezdés)

- Az örökbefogadás az örökbefogadást **engedélyező határozat véglegessé válásával** (korábbi szóhasználat: jogerőre emelkedésével) lép hatályba. Ha az örökbefogadó az eljárás folyamán **meghal**, az örökbefogadás engedélyezése esetén annak **joghatásai az örökbefogadó halálával beállnak**.

14) Az örökbefogadás utánkövetése (4:131.§ (2) bekezdés)

- Az örökbefogadást követően a **gyermek helyzetét, életkörülményeinek alakulását** jogszabályban meghatározott **szervezet vagy a területi gyermekvédelmi szakszolgálat** az örökbefogadást engedélyező határozat **véglegessé válásától számított legfeljebb **öt évig** figyelemmel kíséri és segíti**.

A CSJK először szabályozza a gyakorlat által oly régóta hiányolt **utánkövetést**.



Jelen oktatási segédanyag a kapcsolódó tananyagrészeket vázlatosan tekinti át, a témakörre vonatkozó további részleteket ld. a kötelező tananyagként szolgáló Könyvben.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mi az örökbefogadás legfontosabb célja napjainkban?
2. Mit jelent a teljes örökbefogadás?
3. Milyen nyilatkozatok szükségesek az örökbefogadáshoz?
4. Mikortól van valamely gyermek ítélőképessége birtokában?
5. Melyek az örökbefogadás személyi feltételei?
6. Hogyan kerül sor az alkalmasság megállapítására? Melyek a kivételek?
7. Ki fogadható örökbe?
8. Mikor nyilvánítható örökbefogadhatóvá a nevelésbe vett gyermek?
9. Jellemezze a nyílt örökbefogadást!
10. Mit jelent a titkos örökbefogadás?
11. Hogyan alakulnak a szülői hozzájárulások titkos örökbefogadás esetén?
12. Melyek az örökbefogadás előtti gondozás feltételei?
13. Mi jellemzi a nemzetközi örökbefogadást?
14. Mit jelent az utánkövetés?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS Andrea: Polgári jog. Családjog. R.I.M.Á.K. Kiadó, Budapest, 2019. 212-221. o.

AJÁNLOTT IRODALOM

TÓTHNÉ FÁBIÁN Eszter: Az örökbefogadási jogviszony tartalmának változása. In: Acta Iuridica et Politica Szeged, 1993. Kemenes Emlékkönyv 511-518.o.



Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014